

Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai El. paštu: info@vert.lt

2021-09-24 Nr. SD-145

Į 2021-09-16 Nr. R2-(E)-5683

Originalas nebus siunčiamas

Kopija:

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijaiEl. paštu: info@enmin.lt**DĖL TARYBOS NUTARIMŲ PROJEKTŲ DERINIMO**

UAB „EPSO-G“, išnagrinėjusi š. m. rugsėjo 16 d. viešajai konsultacijai paskelbtus Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) nutarimo „Dėl ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (LRAIC) apskaitos modelio ir jo rezultatų 2022-2026 metams patvirtinimo“ projektą bei Tarybos nutarimo „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2015 m. sausio 15 d. nutarimo Nr. O3-3 „Dėl Elektros energijos perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų bei visuomeninės kainos viršutinės ribos nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą (toliau – KVR metodikos projektas), teikia pastebėjimus ir pasiūlymus KVR metodikos projektui.

1. Dėl papildomos dedamosios investicijoms įgyvendinti:

KVR metodikos projekto 14 punkte apibrėžiamos nuostatos dėl galimybės perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams (PSO ir STO) skirti papildomą dedamąją atstatymo investicijoms į LRAIC modelio optimizuotus ir neoptimizuotus pagrindinius tinklo elementus bei pagalbinus tinklo elementus per reguliavimo laikotarpį įgyvendinti (toliau – papildoma dedamoji).

Tačiau minėtame punkte nėra detalizuota ir konkretizuota kaip ir koku dažnumu (kiekvieniems reguliavimo periodo metams atskirai ar visam reguliavimo periodui) nustatoma papildoma dedamoji. Taip pat nėra iki galo aiškios papildomos dedamosios skyrimo sąlygos. Tai yra – nurodoma, kad „14. <...> Taryba gali numatyti papildomą dedamąją <...> įvertinus skirtumą tarp LRAIC modelio optimizuotiems pagrindiniams tinklo elementams ir pagalbiniam tinklo elementams būtinų kapitalo išlaidų (toliau – CAPEX) poreikio ir Įmonės nusidėvėjimo sąnaudų ir kitų prieinamų finansavimo šaltinių minėtoms investicijoms atlikti atitinkamais metais <...>“, tačiau nereglamentuojama, kokie tiksliai kriterijai lemia, kad papildoma dedamoji nustatoma / nenustatoma, kas yra laikoma „kitas prieinamais finansavimo šaltiniais“. Taip pat, mūsų vertinimu, nesant nurodytų konkrečių papildomos dedamosios (ne)nustatymo kriterijų, paliekama diskrecija Tarybai, nustatant papildomos dedamosios poreikį energetikos įmonei, nors tokie principai, manytina, turėtų būti iš anksto aiškūs, objektyvūs ir įtvirtinti KVR metodikoje.

Mūsų nuomone, vienu iš esminių ir (ar) vieninteliu objektyviu kriterijumi galėtų būti tikslinis energetikos įmonės finansinės skolos (D) ir pelno prieš mokesčius, palūkanas, nusidėvėjimą ir amortizaciją (EBITDA) santykis (D/EBITDA rodiklis), kuris yra vienas pagrindinių rodiklių, vertinant energetikos įmonės finansines galimybes pasiskolinti lėšas iš finansinių institucijų būtinoms investicijoms (tinklo saugumui, patikimumui ir kitiems poreikiams) įgyvendinti, taip pat atspindintis įmonės finansinį tvarumą. Papildoma dedamoji galėtų būti nustatoma tokiame lygyje, kuris, vertinant įmonės skolinimosi iš finansinių institucijų galimybes, neviršytų konkretaus KVR metodikos

projekte įtvirtintino D/EBITDA rodiklio. Kaip žinia, remiantis finansinių institucijų ir kitų ekspertų įžvalgomis, tvarus D/EBITDA rodiklis reguliuojamoms energetikos įmonėms laikomas tuomet, kai jis neviršija 5-6,5 lygio.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siekiant reguliacinio aiškumo, išvengti galimų skirtingų KVR metodikos projekto 14 punkto interpretacijų, bei vertinant tai, kad didesnis konkrečių metų D/EBITDA rodiklis lemia atitinkamais EBITDA kartais (pagal nustatomą D/EBITDA santykį) didesnę galimą tai metais papildomą skolinimąsi iš finansinių institucijų investicijų įgyvendinimui, **siūlome** KVR metodikos projekto 14 punktą patikslinti:

- 1) kad "<...> Taryba gali numatyti **nustato** papildomą dedamąją <...>";
- 2) KVR metodikos projekto 14 punkte **įtvirtinti 6,5 D/EBITDA rodiklį** – kaip kriterijų ir ribą, kuri neturėtų būti viršijama, vertinant įmonės galimą skolinimąsi iš finansinių institucijų ir nustatant papildomą dedamąją;
- 3) KVR metodikos projekto 14 punktą papildyti, paaiškindami, kas yra laikoma „kitais prieinamais finansavimo šaltiniais“;
- 4) KVR metodikos projekto 14 punktą papildyti, konkretizuojant, kad papildoma dedamoji nustatoma „**kiekvieniems reguliavimo periodo metams**“.

2. Dėl darbo užmokesčio (DU) sąnaudų vertinimo:

Remiantis KVR metodikos projekto nuostatomis (pvz., punktais 7.2.1, 7.2.8), yra keičiamos ekonomiškai pagrįstų darbo užmokesčio sąnaudų (DU) nustatymo/koregavimo principų nuostatos dėl efektyvumo rodiklio. Iki šiol galiojantis efektyvumo rodiklis yra lygus 1 proc., o šiuo KVR metodikos projektu keičiama į rodiklį, kuris yra lygus pusei LR Finansų ministerijos skelbiamo darbo užmokesčio pokyčio (proc.), bet ne didesnis nei 3 proc. Taip pat numatoma, kad nustatant minėtas sąnaudas pirmiesiems reguliavimo laikotarpio metams neatsižvelgiama į vienkartinius įmonių reikšmingus sąnaudų / pajamų nuokrypius, pagrįstus Tarybai, kurie turi įtakos įmonių veiklai bei kitus nuo įmonių nepriklausančių veiksmų kylančius sąnaudų / pajamų nuokrypius, įskaitant ir dėl veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

Atsižvelgiant:

- į tai, kad remiantis ir į kitų energetikos veiklų operatoriams (pvz., gamtinių dujų PSO) taikomais principais, kad nustant ekonomiškai pagrįstas DU sąnaudas, įvertinamas LR Finansų ministerijos pateiktame paskutiniame ekonomikos raidos scenarijuje prognozuojamas vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytis, įvertinus efektyvumo koeficientą, kuris yra lygus 1 proc.;
- remiantis situacija darbo rinkoje (kai atlyginimai, ypač aukštos kvalifikacijos specialistų, yra augimo tendencijose), pasiekti tokio lygio efektyvumo, kaip siūloma KVR metodikos projekte, energetikos įmonėms, vykdančios sudėtingus ir aukštos kvalifikacijos specialistų reikalaujančius projektus bei veiklas, gali būti itin sudėtinga;
- skirtingos energetikos įmonės turi skirtingą organizacinę struktūrą, skirtingo lygio specialistus ir veiklos specifikas;
- taip pat siekiant išlaikyti esminių reguliavimo principų tęstinumą ir nuoseklumą;

siūlome KVR metodikos projekto atitinkamuose punktuose įtvirtinti, kad nustant ekonomiškai pagrįstas DU sąnaudas yra įvertinamas LR Finansų ministerijos pateiktame paskutiniame ekonomikos raidos scenarijuje prognozuojamas **vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytis, įvertinus efektyvumo koeficientą, kuris yra lygus 1 proc.** Taip pat siūlome atsakyti nuostatyti, numatančių, kad nustatant DU sąnaudas pirmiesiems reguliavimo laikotarpio metams neatsižvelgiama į vienkartinius įmonių reikšmingus sąnaudų / pajamų nuokrypius, pagrįstus Tarybai, kurie turi įtakos įmonių veiklai bei kitus nuo įmonių nepriklausančių veiksmų kylančius

sąnaudų / pajamų nuokrypius, įskaitant ir dėl veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, o **DU sąnaudų poreikį Tarybai vertinti, svarstyti ir spręsti pagal energetikos įmonių prašymus individualiai, įvertinus energetikos įmonės Tarybai pagrįstus vienkartinius ir (ar) nuo jos nepriklausančius minėtų sąnaudų nuokrypius.**

3. Dėl investicijų grąžos koregavimo dėl su OPEX sąnaudų sutaupymu susijusio veiklos efektyvumo:

KVR metodikos projekte numatyta, kad, jei dėl OPEX su efektyvinimo, vykdant reguliuojamą veiklą (kai reguliavimo periodo pradžios metai vėlesni nei 2021 m.), reguliuojamos veiklos pirmų dvejų reguliavimo laikotarpio metų, o vėliau – ketverių reguliavimo laikotarpio metų ir visų reguliavimo laikotarpio metų (įskaitant pratęstą reguliavimo laikotarpį) faktinės OPEX sąnaudos, įvertinus taikytinų koregavimų įtaką, yra mažesnės už atitinkamų metų nustatytas OPEX sąnaudas, šios veiklos atitinkamų metų leistina investicijų grąža didinama 50 proc. OPEX sąnaudų sutaupymo dėl veiklos efektyvumo, kurį energetikos įmonė įrodė Tarybai, suma.

Siekiant energetikos įmonėms sukurti didesnes paskatas sąnaudų efektyvinimui ir veiklos procesų gerinimui, kas ilgalaikėje perspektyvoje didintų naudą ir energetikos sistemos naudotojams / vartotojams (nes pagal taikomus reguliavimo principus sąnaudų sutaupymai, įvertinami nustatant būsimų reguliavimo laikotarpių ekonomiškai pagrįstas sąnaudas), vertinant tai, kad 2016-2021 m. reguliavimo periodui suteikiama 100 % maksimali galima paskata investicijų grąžos didinimui dėl veiklos efektyvumo, tai pat siekiant išlaikyti esminių reguliavimo principų tęstinumą ir kitame reguliavimo periode, **siūlome KVR metodikos projektą patikslinti taip, kad ir vykdant reguliuojamą veiklą, kai reguliavimo periodo pradžios metai vėlesni nei 2021 m., leistina investicijų grąža didinama visa (100 %) investicijų grąžos ribą dėl veiklos efektyvumo, kurį energetikos įmonė įrodė Tarybai, viršijančia suma.**

Mūsų vertinimu, tokių siūlomų nuostatų įtvirtinimas turėtų ženklesnį skatinamąjį efektą energetikos įmonėms, lyginant su KVR metodikos projekte siūlomu principu.

4. Dėl investicijų grąžos ir nusidėvėjimo sąnaudų korekcijos, kai reguliavimo periodo pradžios metai ankstesni nei 2021 m.:

KVR metodikos projekte (23.8 punkte) įtvirtinta, kad retrospektyviai koreguojami nusidėvėjimo ir investicijų grąžos dydžiai už 2016-2021 m. laikotarpį. Tai yra, nustatant energetikos įmonės naujojo (pradėsiąsiančio 2022 m.) reguliavimo periodo leistinas pajamas, įvertinamas skirtumas tarp LRAIC modelio optimizuotų ir neoptimizuotų pagrindinių tinklo elementų nusidėvėjimo ir investicijų grąžos lygio ir faktinio nusidėvėjimo bei investicijų grąžos lygio, susijęs su faktiškai atliktomis investicijomis į LRAIC modelio praėjusį reguliavimo laikotarpį optimizuotus (praėjusį reguliavimo periodą į LRAIC modelį įtraukti ir optimizuoti pagrindiniai tinklo elementai) ir neoptimizuotus (praėjusį reguliavimo periodą į LRAIC modelį įtraukti, bet neoptimizuoti pagrindiniai tinklo elementai) pagrindinius tinklo elementus.

Siekiant užtikrinti esminių reguliavimo principų tęstinumą ir nuoseklumą, tai, kad, mūsų nuomone, energetikos įmonėms taikomas reguliavimo režimas turėtų būti kiek įmanoma nuoseklesnis, metodiniai / reguliaciniai pokyčiai neturėtų turėti ženklios neigiamos įtakos energetikos įmonių veiklai (pvz., investicijų vykdymui, finansavimo užtikrinimui), bei siekiant teisingumo, kad energetikos veiklą reglamentuojantys teisės aktai nebūtų taikomi retrospektyviai, o esminiai reguliavimo principai būtų žinomi reguliavimo periodams iš anksto, **siūlome atsisakyti KVR metodikos projekto 23.8 punkto ir galimai kitų KVR metodikos projekto punktų, kurie taikomi retrospektyviai, ypač įvertinant tai, kad tiesioginių aiškių nuostatų apie minėtų korekcijų**

aspektus, prieš keletą metų nustatant bazinius reguliavimo principus šiam einamajam 2016-2021 m. reguliavimo periodui, kaip suprantame, nebuvo.

Taip pat pažymime, kad palaikome ir Grupės įmonės – LITGRID, AB – Tarybai pateiktus pasiūlymus KVR metodikos projektui.

Kilus klausimams dėl pateiktos informacijos, prašome kreiptis žemiau nurodytais kontaktais.

Generalinis direktorius

Rolandas Zukas

Valdemaras Bagdonas, tel. 8 685 11278, el. p. valdemaras.bagdonas@epsog.lt

Gedimino pr. 20, LT-01103, Vilnius
Tel. +370 685 84 866
info@epsog.lt
www.epsog.lt

UAB „EPSO-G“
Įmonės kodas 302826889
PVM mokėtojo kodas LT100007031415
A.S. Nr. LT49 7044 0600 0783 9920
Juridinių asmenų registro tvarkytoja – VĮ Registrų centras